

Republica Moldova
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

HOTĂRÂRE

PRIVIND EXCEPȚIA DE NECONSTITUȚIONALITATE

**a articolului 19 alin.(4) din Legea nr. 303 din 13 decembrie 2013
privind serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare**
(transmiterea instalațiilor și rețelelor publice de alimentare cu apă)

(sesizarea nr. 76g/2016)

CHIȘINĂU

1 noiembrie 2016

HOTĂRÂRE PRIVIND EXCEPȚIA DE NECONSTITUȚIONALITATE A
ARTICOLULUI 19 ALIN.(4) DIN LEGEA PRIVIND SERVICIUL PUBLIC
DE ALIMENTARE CU APĂ ȘI DE CANALIZARE
(TRANSMITEREA INSTALAȚIILOR ȘI REȚELELOR PUBLICE DE ALIMENTARE CU APĂ)

În numele Republicii Moldova,
Curtea Constituțională, statuând în componența:
DI Alexandru TĂNASE, *președinte*,
DI Aurel BĂIEȘU,
DI Igor DOLEA,
DI Victor POPA,
DI Veaceslav ZAPOROJAN, *judcători*,
cu participarea dnei Ludmila Chihai, *grefier*,

Având în vedere sesizarea depusă la 23 iunie 2016
și înregistrată la aceeași dată,
Examinând sesizarea menționată în ședință plenară publică,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând în camera de consiliu,

Pronunță următoarea hotărâre:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află excepția de neconstituționalitate a articolului 19 alin. (4) din Legea nr. 303 din 13 decembrie 2013 privind serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare, ridicată de judecătorul Vitalie Movilă din cadrul Curții de Apel Cahul în dosarul nr.05-2a-1487-25112015, pendinte la Curtea de Apel Cahul.

2. Excepția de neconstituționalitate a fost depusă la Curtea Constituțională la 23 iunie 2016 de către completul de judecată din cadrul Curții de Apel Cahul (Vitalie Movilă, Evghenii Dvurecenshii, Nina Veleva), în temeiul articolului 135 alin. (1) lit. a) și g) din Constituție, astfel cum a fost interpretat prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 9 februarie 2016, precum și al Regulamentului privind procedura de examinare a sesizărilor depuse la Curtea Constituțională.

3. Autorul excepției a pretins, în special, că prevederile contestate contravin articolelor 46 alin.(1), (2), (3) și 54 din Constituție.

4. Prin decizia Curții Constituționale din 8 iulie 2016 excepția de neconstituționalitate a fost declarată admisibilă, fără a prejudeca fondul cauzei.

5. În procesul examinării excepției de neconstituționalitate Curtea Constituțională a solicitat opinia Parlamentului, Președintelui Republicii Moldova, Guvernului și Ministerului Mediului.

6. În ședința plenară publică a Curții excepția de neconstituționalitate a fost susținută de judecătorul Vitalie Movilă, din cadrul Curții de Apel

HOTĂRÂRE PRIVIND EXCEPȚIA DE NECONSTITUȚIONALITATE A
ARTICOLULUI 19 ALIN.(4) DIN LEGEA PRIVIND SERVICIUL PUBLIC
DE ALIMENTARE CU APĂ ȘI DE CANALIZARE
(TRANSMITEREA INSTALAȚIILOR ȘI REȚELELOR PUBLICE DE ALIMENTARE CU APĂ)

Cahul. Parlamentul a fost reprezentat de Valeriu Kuciuk, consultant principal în cadrul Direcției generale juridice a Secretariatului Parlamentului. Reprezentantul Guvernului nu a participat la ședința Curții.

CIRCUMSTANȚELE LITIGIULUI PRINCIPAL

7. La 6 septembrie 2013, primarul satului Chirsova, UTA Găgăuzia, a depus la Judecătoria Comrat o cerere de chemare în judecată împotriva Asociației obștești „Baș-Kuu”, prin care a solicitat obligarea acesteia să transmită o fântână arteziană în proprietatea primăriei.

8. La 14 iulie 2015, instanța de judecată a admis cererea și a obligat AO „Baș-Kuu” să transmită fântâna arteziană la balanța primăriei satului Chirsova.

9. La 13 august 2015, AO „Baș Kuu” a contestat cu apel hotărârea Judecătoriei Comrat și a solicitat casarea hotărârii menționate, invocând că prima instanță a exercitat de fapt procedura de expropriere în folosul statului a patrimoniului AO „Baș-Kuu”, fără a determina în care mod Primăria satului Chirsova va executa restituirea contribuției financiare efectuate de AO „Baș-Kuu”.

10. În cadrul procedurii de apel, judecătorul Vitalie Movilă a ridicat excepția de neconstituționalitate a articolului 19 alin. (4) din Legea nr. 303 din 13 decembrie 2013 privind serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare.

11. Prin încheierea din 12 aprilie 2016, Curtea de Apel Cahul a dispus suspendarea procesului și remiterea sesizării Curții Constituționale pentru soluționare.

LEGISLAȚIA PERTINENTĂ

12. Prevederile relevante ale Constituției (republicată în M.O., 2016, nr.78, art. 140) sunt următoarele:

Articolul 46

Dreptul la proprietate privată și protecția acesteia

„(1) Dreptul la proprietate privată, precum și creanțele asupra statului sunt garantate.

(2) Nimeni nu poate fi expropriat decât pentru o cauză de utilitate publică, stabilită potrivit legii, cu dreaptă și prealabilă despăgubire.

[...]”

Articolul 54

Restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți

HOTĂRÂRE PRIVIND EXCEPȚIA DE NECONSTITUȚIONALITATE A
ARTICOLULUI 19 ALIN.(4) DIN LEGEA PRIVIND SERVICIUL PUBLIC
DE ALIMENTARE CU APĂ ȘI DE CANALIZARE
(TRANSMITEREA INSTALAȚIILOR ȘI REȚELELOR PUBLICE DE ALIMENTARE CU APĂ)

„(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

(2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sunt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

(3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrângerea drepturilor proclamate în articolele 20-24.

(4) Restrângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.”

Articolul 127 Proprietatea

„(1) Statul ocrotește proprietatea.

(2) Statul garantează realizarea dreptului de proprietate în formele solicitate de titular, dacă acestea nu vin în contradicție cu interesele societății.

(3) Proprietatea publică aparține statului sau unităților administrativ-teritoriale.

(4) Bogățiile de orice natură ale subsolului, spațiul aerian, apele și pădurile folosite în interes public, resursele naturale ale zonei economice și ale platoului continental, căile de comunicație, precum și alte bunuri stabilite de lege, fac obiectul exclusiv al proprietății publice.”

13. Prevederile relevante ale Legii nr. 303 din 13 decembrie 2013 privind serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare (M.O., 2014, nr. 60-65, art.123) sunt următoarele:

Articolul 1 Scopul legii

„Scopul prezentei legi este crearea cadrului legal pentru înființarea, organizarea, gestionarea, reglementarea și monitorizarea funcționării serviciului public de alimentare cu apă potabilă, tehnologică, de canalizare și de epurare a apelor uzate menajere și industriale (în continuare – serviciu public de alimentare cu apă și de canalizare) în condiții de accesibilitate, disponibilitate, fiabilitate, continuitate, competitivitate, transparență, cu respectarea normelor de calitate, de securitate și de protecție a mediului.”

Articolul 3 Serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare

„(1) Serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare cuprinde totalitatea activităților de utilitate publică și de interes economic și social general efectuate în

HOTĂRÂRE PRIVIND EXCEPȚIA DE NECONSTITUȚIONALITATE A
ARTICOLULUI 19 ALIN.(4) DIN LEGEA PRIVIND SERVICIUL PUBLIC
DE ALIMENTARE CU APĂ ȘI DE CANALIZARE
(TRANSMITEREA INSTALAȚIILOR ȘI REȚELELOR PUBLICE DE ALIMENTARE CU APĂ)

scopul captării, tratării, transportului, înmagazinării și distribuirii apei potabile sau tehnologice la toți consumatorii de pe teritoriul unei sau al mai multor localități, precum și în scopul colectării, transportului, epurării și evacuării apelor uzate.

(2) Serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare se înființează, se organizează și se gestionează de autoritățile administrației publice locale pentru satisfacerea necesităților colectivităților locale.

(3) Serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare se furnizează prin crearea și exploatarea unei infrastructuri tehnico-edilitare specifice, denumită sistem public de alimentare cu apă și de canalizare.

(4) În localitățile rurale se poate organiza, după caz, doar serviciul public de alimentare cu apă.”

Articolul 19
Alimentarea cu apă potabilă

„(1) Apa potabilă distribuită prin sistemele publice de alimentare cu apă este destinată pentru satisfacerea cu prioritate a necesităților gospodărești ale populației, ale instituțiilor publice, agenților economici, precum și, în lipsa apei tehnologice, pentru combaterea și stingerea incendiilor.

(2) Apa potabilă distribuită consumatorilor trebuie să întrunească, la bransamentele acestora, condițiile de potabilitate prevăzute în normele tehnice și în reglementările legale în vigoare, precum și parametrii de debit și de presiune precizați în condițiile tehnice eliberate de către operator și în contractele de furnizare a serviciului respectiv.

(3) La elaborarea condițiilor tehnice pentru lucrările de proiectare, operatorii se vor încadra în prevederile planului urbanistic general al localității sau în planul local de amenajare a teritoriului. În cazul în care localitatea nu dispune de planul urbanistic general actualizat sau de planul local de amenajare a teritoriului actualizat, operatorul, înainte de eliberarea condițiilor tehnice, va aproba prin decizia respectivă a autorităților publice locale planul de dezvoltare a rețelelor.

(4) La finalizarea lucrărilor de construcție, instalațiile și rețelele publice de alimentare cu apă și de canalizare, situate pe teren public, construite de persoane fizice și/sau de persoane juridice, precum și cele construite până la intrarea în vigoare a prezentei legi, indiferent de sursa de finanțare, se transmit gratuit la balanța autorității administrației publice locale sau direct operatorului în conformitate cu decizia consiliului local.

[...]”

14. Prevederile relevante ale Legii nr.272-XIV din 10 februarie 1999 cu privire la apa potabilă (M.O., 1999, nr. 39-41, art.167) sunt următoarele:

Articolul 5
Sistemele de alimentare cu apă potabilă

„[...]”

(4¹) Instalațiile și rețelele publice de alimentare cu apă și de canalizare, situate pe teren public, construite de persoane juridice și/sau de persoane fizice, indiferent de sursa de finanțare, se transmit gratuit la balanța administrației publice locale sau direct operatorului serviciului respectiv în conformitate cu decizia consiliului local.

HOTĂRÂRE PRIVIND EXCEPȚIA DE NECONSTITUȚIONALITATE A
ARTICOLULUI 19 ALIN.(4) DIN LEGEA PRIVIND SERVICIUL PUBLIC
DE ALIMENTARE CU APĂ ȘI DE CANALIZARE
(TRANSMITEREA INSTALAȚIILOR ȘI REȚELELOR PUBLICE DE ALIMENTARE CU APĂ)

[...]”.

15. Prevederile relevante ale Protocolului nr. 1 la Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (încheiată la Roma la 4 noiembrie 1950 și ratificată de Republica Moldova prin Hotărârea Parlamentului nr.1298-XIII din 24 iulie 1997, M.O., 1997, nr.54-55, art.502) sunt următoarele:

Articolul 1
Protecția proprietății

„Orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale. Nimeni nu poate fi lipsit de proprietatea sa decât pentru cauză de utilitate publică și în condițiile prevăzute de lege și de principiile generale ale dreptului internațional.

Dispozițiile precedente nu aduc atingere dreptului Statelor de a adopta legile pe care le consideră necesare reglementării folosirii bunurilor conform interesului general sau pentru a asigura plata impozitelor ori a altor contribuții, sau a amenzilor.”

ÎN DREPT

16. Din conținutul excepției de neconstituționalitate, Curtea observă că aceasta vizează în esență transmiterea gratuită de către persoanele fizice și/sau persoanele juridice la balanța autorității administrației publice locale sau direct operatorului a instalațiilor și rețelelor publice de alimentare cu apă și de canalizare, construite de către aceștia din urmă.

17. Astfel, sesizarea se referă la un ansamblu de elemente și principii cu valoare constituțională conexe, precum dreptul de proprietate și garanțiile acesteia.

A. ADMISIBILITATEA

18. Prin decizia sa din 8 iulie 2016, Curtea a verificat întrunirea următoarelor condiții de admisibilitate:

(1) *Obiectul excepției intră în categoria actelor cuprinse la articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție*

19. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în speță a Legii nr. 303 din 13 decembrie 2013 privind serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare, ține de competența Curții Constituționale.

HOTĂRÂRE PRIVIND EXCEPȚIA DE NECONSTITUȚIONALITATE A
ARTICOLULUI 19 ALIN.(4) DIN LEGEA PRIVIND SERVICIUL PUBLIC
DE ALIMENTARE CU APĂ ȘI DE CANALIZARE
(TRANSMITEREA INSTALAȚIILOR ȘI REȚELELOR PUBLICE DE ALIMENTARE CU APĂ)

(2) *Excepția este ridicată de către una din părți sau reprezentantul acesteia, sau indică faptul că este ridicată de către instanța de judecată din oficiu*

20. Fiind ridicată de judecătorul Vitalie Movilă în dosarul nr.05-2a-1487-25112015, aflat pe rolul Curții de Apel Cahul, sesizarea privind excepția de neconstituționalitate este formulată de subiectul abilitat cu acest drept, în temeiul articolului 135 alin.(1) lit. a) și g) din Constituție, astfel cum a fost interpretat prin Hotărârea Curții Constituționale nr.2 din 9 februarie 2016, precum și al Regulamentului privind procedura de examinare a sesizărilor depuse la Curtea Constituțională.

(3) *Prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei*

21. Curtea reține că prerogativa de a soluționa excepțiile de neconstituționalitate, cu care a fost investită prin articolul 135 alin.(1) lit. g) din Constituție, presupune stabilirea corelației dintre normele legislative și textul Constituției, ținând cont de principiul supremației acesteia și de relevanța prevederilor contestate pentru soluționarea litigiului principal în instanțele de judecată.

22. Curtea observă că obiect al excepției de neconstituționalitate îl constituie prevederile articolului 19 alin. (4) din Legea nr. 303 din 13 decembrie 2013 privind serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare.

23. Curtea acceptă argumentele autorului excepției de neconstituționalitate, potrivit cărora prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea chestiunii privind transmiterea fântânii arteziene la balanța autorității administrației publice locale.

(4) *Nu există o hotărâre anterioară a Curții având ca obiect prevederile contestate*

24. Curtea reține că prevederile contestate nu au constituit anterior obiectul controlului constituționalității.

25. Prin urmare, Curtea apreciază că excepția de neconstituționalitate a art. 19 alin. (4) din Legea privind serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare nu poate fi respinsă ca inadmisibilă și nu există nici un alt temei de sistare a procesului, în conformitate cu prevederile articolului 60 din Codul jurisdicției constituționale.

26. Astfel, pentru a elucida aspectele abordate în excepția de neconstituționalitate, Curtea va opera, în special, cu prevederile articolului 46 alin. (1) și (2) combinat cu articolul 54 din Constituție, precum și cu raționamentele expuse în jurisprudența sa anterioară și cea a Curții Europene.

HOTĂRÂRE PRIVIND EXCEPȚIA DE NECONSTITUȚIONALITATE A
ARTICOLULUI 19 ALIN.(4) DIN LEGEA PRIVIND SERVICIUL PUBLIC
DE ALIMENTARE CU APĂ ȘI DE CANALIZARE
(*TRANSMITEREA INSTALAȚIILOR ȘI REȚELELOR PUBLICE DE ALIMENTARE CU APĂ*)

B. FONDUL CAUZEI

PRETINSA ÎNCĂLCARE A ARTICOLULUI 46 ALIN.(1) ȘI (2) COMBINAT CU ARTICOLUL 54 DIN CONSTITUȚIE

27. Autorul excepției de neconstituționalitate susține că prevederile contestate încalcă articolul 46 din Constituție, potrivit căruia:

„(1) Dreptul la proprietate privată, precum și creanțele asupra statului sunt garantate.

(2) Nimeni nu poate fi expropriat decât pentru o cauză de utilitate publică, stabilită potrivit legii, cu dreptă și prealabilă despăgubire.

[...].”

28. La fel, autorul excepției consideră că norma supusă controlului constituționalității încalcă articolul 54 din Constituție, care prevede:

„(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

(2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sunt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

(3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrângerea drepturilor proclamate în articolele 20-24.

(4) Restrângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.”

1. Argumentele autorului excepției de neconstituționalitate

29. Autorul excepției de neconstituționalitate consideră că prevederile articolului 19 alin. (4) din Legea serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare, potrivit cărora instalațiile și rețelele publice de alimentare cu apă și de canalizare, situate pe teren public, construite de persoane fizice și/sau de persoane juridice, se transmit gratuit la balanța autorității administrației publice locale sau direct operatorului, încalcă dreptul de proprietate al persoanelor fizice și juridice, proprietari ai instalațiilor și rețelelor publice de alimentare cu apă și canalizare.

30. Totodată, autorul excepției susține că prin această normă legislativă legiuitorul a instituit o modalitate de expropriere, fără să reglementeze și modalitatea de despăgubire a proprietarilor instalațiilor și rețelelor publice de alimentare cu apă și canalizare.

HOTĂRÂRE PRIVIND EXCEPȚIA DE NECONSTITUȚIONALITATE A
ARTICOLULUI 19 ALIN.(4) DIN LEGEA PRIVIND SERVICIUL PUBLIC
DE ALIMENTARE CU APĂ ȘI DE CANALIZARE
(*TRANSMITEREA INSTALAȚIILOR ȘI REȚELELOR PUBLICE DE ALIMENTARE CU APĂ*)

31. Autorul excepției pretinde că dispozițiile contestate contravin prevederilor articolelor 46 și 54 din Constituție.

2. Argumentele autorităților

32. În opinia scrisă a Președintelui Republicii Moldova se menționează că administrarea lucrărilor de forare a fântânii arteziene amplasate pe un teritoriu proprietate publică, în scopul alimentării populației cu apă potabilă, nu poate atrage după sine prin definiție recunoașterea dreptului de proprietate al persoanei juridice asupra bunului. De altfel, persoana juridică, în momentul inițierii proiectului de forare și înființare a rețelei de alimentare cu apă potabilă, își asumă doar roluri clar stabilite: de coordonator de proiect și gestionar al resurselor financiare, nicidecum de proprietar al bunului finit. Persoana juridică nu poate pretinde la o recompensă sau la o prealabilă despăgubire ca urmare a transmiterii la balanța autorității administrației publice locale a instalației și rețelei publice de alimentare cu apă, această procedură fiind una expres stabilită de legiuitor, neîntrunindu-se nici condițiile exproprierii.

33. Parlamentul, în opinia prezentată, a menționat că norma articolului 19 alin. (4) din Legea serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare urmează a fi interpretată în sensul că subiectul de drept, care este obligat să transmită bunul (fântâna arteziană) la balanța autorității administrației publice locale, va rămâne în continuare proprietarul acestuia, urmând ca ulterior să-și valorifice dreptul de proprietate asupra bunului transmis în corespundere cu prevederile legislației corespunzătoare. Considerând că aprovizionarea cu apă potabilă constituie un interes general și afectează întreaga societate, legiuitorul a optat pentru reglementările prevăzute la art. 19 alin. (4) din Legea menționată, care sunt în deplină concordanță cu art. 9, 46, 54 și 127 din Constituție.

34. Guvernul și Ministerul Mediului, în opiniile scrise, au susținut că atribuirea sistemelor publice de alimentare cu apă și de canalizare serviciului public de gospodărie comunală, precum și calitatea acestora de a satisface un interes general, justifică apartenența acestor sisteme la domeniul public al unității administrativ-teritoriale. Regimul juridic al bunurilor domeniului public este statuat în mod expres în art. 10 alin. (2) din Legea nr. 121 din 4 mai 2007 privind administrarea și deetimizarea proprietății publice. Astfel, orice bun încorporat într-un bun imobil este parte componentă a bunului respectiv și este considerat că aparține proprietarului acestui bun imobil. Proprietarul acestor bunuri (sistemele publice de alimentare cu apă și de canalizare), construite pe domeniul public al localității, este unitatea administrativ-teritorială, fiind unicul subiect al acestui drept de proprietate. Prin urmare, prevederile contestate nu încalcă dispozițiile art. 46 din Constituție.

HOTĂRÂRE PRIVIND EXCEPȚIA DE NECONSTITUȚIONALITATE A
ARTICOLULUI 19 ALIN.(4) DIN LEGEA PRIVIND SERVICIUL PUBLIC
DE ALIMENTARE CU APĂ ȘI DE CANALIZARE
(TRANSMITEREA INSTALAȚIILOR ȘI REȚELELOR PUBLICE DE ALIMENTARE CU APĂ)

3. Aprecierea Curții

35. Curtea menționează că articolul 9 din Constituție consacră existența proprietății private asupra bunurilor materiale și intelectuale, iar potrivit articolului 46 din Constituție, dreptul la proprietatea privată este garantat.

36. Potrivit articolului 127 alin.(1) și (2) din Constituție, statul ocrotește proprietatea și garantează realizarea dreptului de proprietate în formele solicitate de titular, dacă acestea nu vin în contradicție cu interesele societății.

37. Curtea reține că proprietatea privată consacră dreptul titularului de a poseda, folosi și dispune de un bun în mod exclusiv, absolut și perpetuu, în limitele stabilite de lege.

38. Totodată, dispozițiile articolului 46 alin.(2) din Constituție prevăd că nimeni nu poate fi expropriat decât pentru o cauză de utilitate publică, stabilită potrivit legii, cu dreaptă și prealabilă despăgubire.

39. Curtea relevă că articolul 1 din Protocolul nr. 1 la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (în continuare – „Convenția Europeană”) consacră dreptul la respectarea bunurilor. Astfel, orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale. Nimeni nu poate fi lipsit de proprietatea sa decât pentru o cauză de utilitate publică și în condițiile prevăzute de lege și de principiile generale ale dreptului internațional.

40. Curtea reține că în calitate de „bun”, protejat de articolul 46 din Constituție și de articolul 1 din Protocolul nr. 1 la Convenția Europeană, poate fi recunoscut orice element al activului patrimonial al persoanei care are valoare economică.

41. Curtea reține că, în conformitate cu articolul 127 alin. (4) din Constituție, bogățiile de orice natură ale **subsolului**, inclusiv apa, **fac obiectul exclusiv al proprietății publice**.

42. În context, Curtea relevă că apa este atribuită la categoria **patrimoniului natural al statului** și are o importanță majoră pentru societate. Protecția apelor are drept obiectiv menținerea și ameliorarea calității și productivității naturale a acestora, în scopul evitării unor efecte negative asupra mediului, sănătății oamenilor și bunurilor materiale. Astfel, protecția, punerea în valoare și dezvoltarea durabilă a resurselor de apă sunt acțiuni de interes general.

43. Modul de asigurare a necesităților de apă potabilă ale persoanelor fizice și juridice este statuat în Legea serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare.

44. Curtea observă că, potrivit articolului 3 alin.(1) din Legea menționată *supra*, **serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare** cuprinde totalitatea activităților de utilitate publică și de interes economic și social general efectuate în scopul captării, tratării, transportului, înmagazinării și distribuirii apei potabile sau tehnologice la toți consumatorii de pe teritoriul

HOTĂRÂRE PRIVIND EXCEPȚIA DE NECONSTITUȚIONALITATE A
ARTICOLULUI 19 ALIN.(4) DIN LEGEA PRIVIND SERVICIUL PUBLIC
DE ALIMENTARE CU APĂ ȘI DE CANALIZARE
(TRANSMITEREA INSTALAȚIILOR ȘI REȚELELOR PUBLICE DE ALIMENTARE CU APĂ)

unei sau al mai multor localități, precum și în scopul colectării, transportului, epurării și evacuării apelor uzate.

45. Conform prevederilor contestate ale articolului 19 alin.(4) din Legea serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare, la finalizarea lucrărilor de construcție, instalațiile și rețelele publice de alimentare cu apă și de canalizare, situate pe teren public, construite de persoane fizice și/sau de persoane juridice, precum și cele construite până la intrarea în vigoare a prezentei legi, indiferent de sursa de finanțare, **se transmit gratuit la balanța autorității administrației publice locale sau direct operatorului** în conformitate cu decizia consiliului local.

46. Totodată, examinând excepția de neconstituționalitate, Curtea a observat că o normă similară este cuprinsă și la articolul 5 alin. (4¹) din Legea nr.272-XIV din 10 februarie 1999 cu privire la apa potabilă. În aceste condiții, deși la ridicarea excepției de neconstituționalitate autorul nu a invocat dispozițiile articolului 5 alin. (4¹) din Legea cu privire la apa potabilă, Curtea constată că acestea se află în conexiune cu prevederile contestate.

47. În speță, Curtea reține că, potrivit prevederilor legale menționate, instalațiile și rețelele publice de alimentare cu apă și de canalizare **se transmit gratuit** la balanța autorității administrației publice locale sau direct operatorului, inclusiv în cazul în care **au fost construite cu propriile investiții** ale persoanelor fizice și/sau persoanelor juridice.

48. Astfel, Curtea menționează că în timp ce persoana a obținut autorizațiile necesare pentru efectuarea legală a construcțiilor și a investit resurse proprii, aceste bunuri sunt luate cu titlu gratuit.

49. Curtea reține că întrucât apa este atribuită la categoria patrimoniului statului, iar prevederile contestate se referă la instalațiile și **rețelele publice** de alimentare cu apă și de canalizare, situate pe **teren public**, este dreptul legislatorului de a reglementa modul de utilizare a acesteia. În același timp, Curtea subliniază că **orice reglementare nu poate afecta în substanță dreptul persoanei de a dispune de bunurile sale.**

50. Curtea constată că norma contestată reprezintă în fapt o **expropriere** fără a fi stabilită o dreaptă și prealabilă despăgubire a proprietarului sau titularului de alte drepturi reale asupra rețelelor de alimentare cu apă.

51. Concluzia se sprijină pe faptul că legiuitorul a stabilit că la finalizarea lucrărilor de construcție instalațiile și rețelele publice de alimentare cu apă și de canalizare, deși construite cu investiții proprii, **se transmit gratuit la balanța autorității administrației publice locale sau direct operatorului**, ceea ce înseamnă privarea totală de dreptul de dispoziție asupra acestor construcții.

52. Curtea reține că exproprierea este una din cele mai severe măsuri care poate fi luată cu privire la dreptul de proprietate privată, deoarece nu este doar o simplă limitare a dreptului, ci duce la pierderea acestuia.

HOTĂRÂRE PRIVIND EXCEPȚIA DE NECONSTITUȚIONALITATE A
ARTICOLULUI 19 ALIN.(4) DIN LEGEA PRIVIND SERVICIUL PUBLIC
DE ALIMENTARE CU APĂ ȘI DE CANALIZARE
(TRANSMITEREA INSTALAȚIILOR ȘI REȚELELOR PUBLICE DE ALIMENTARE CU APĂ)

53. În acest sens, legislatorul a adoptat Legea exproprierii pentru cauză de utilitate publică nr.488-XIV din 8 iulie 1999, prin care a reglementat utilitatea publică și declararea ei, modalitatea de expropriere și măsurile care precedă exproprierea, drepturile expropriatului. Potrivit acestei legi, **exproprierea urmează a fi precedată de o despăgubire a titularului bunului.**

54. De asemenea, cu privire la compensația acordată titularului dreptului de proprietate pentru privarea de dreptul său, Curtea Europeană a reținut că, în absența unei compensații reparatorii, art. 1 din Protocolul nr. 1 nu ar asigura decât o protecție iluzorie și ineficace a dreptului de proprietate, în totală contradicție cu dispozițiile Convenției (*cauza James și alții vs. Marea Britanie, hotărârea din 22 februarie 1986*).

55. Privarea de proprietate impune obligația statului de a despăgubi pe proprietar, pentru că fără plata unei sume rezonabile, raportată la valoarea bunului, măsura constituie o atingere excesivă a dreptului la respectarea bunurilor sale. Imposibilitatea de a obține o despăgubire echitabilă în cadrul privării de proprietate constituie o rupere a echilibrului între necesitatea protecției dreptului de proprietate și exigentele de ordin general.

56. În context, Curtea statuează că orice construcție efectuată din mijloacele financiare ale persoanei fizice sau juridice **poate fi transmisă la balanța** autorității administrației publice locale sau direct operatorului, **doar după o dreaptă și prealabilă despăgubire.**

57. În concluzie, Curtea reține că prevederile contestate, cuprinse la articolul 19 alin.(4) din Legea privind serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare, precum și articolul 5 alin.(4¹) din Legea nr.272-XIV din 10 februarie 1999 cu privire la apa potabilă, în partea ce se referă la **transmiterea gratuită** a instalațiilor și rețelelor publice de alimentare cu apă și de canalizare la balanța administrației publice locale sau direct operatorului, încalcă dispozițiile articolului 46 alin. (1) și (2) combinat cu articolul 54 din Constituție.

58. În aceste circumstanțe, în vederea excluderii situațiilor de transmitere gratuită a instalațiilor și rețelelor publice de alimentare cu apă și de canalizare la balanța administrației publice locale sau direct operatorului, fără o dreaptă și prealabilă despăgubire, Curtea va emite o Adresă Parlamentului în vederea reglementării condițiilor în care persoana urmează a fi despăgubită, precum și stabilirii regimului juridic al bunului transmis autorității publice locale.

Din aceste motive, în temeiul articolelor 135 alin. (1) lit. a) și g) și 140 din Constituție, 26 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, 6, 61, 62 lit. a) și e) și 68 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

HOTĂRÂRE PRIVIND EXCEPȚIA DE NECONSTITUȚIONALITATE A
ARTICOLULUI 19 ALIN.(4) DIN LEGEA PRIVIND SERVICIUL PUBLIC
DE ALIMENTARE CU APĂ ȘI DE CANALIZARE
(TRANSMITEREA INSTALAȚIILOR ȘI REȚELELOR PUBLICE DE ALIMENTARE CU APĂ)

HOTĂRĂȘTE:

1. *Se admite parțial* excepția de neconstituționalitate ridicată de judecătorul Vitalie Movilă în dosarul nr.05-2a-1487-25112015, pendinte la Curtea de Apel Cahul.

2. *Se declară neconstituțională* sintagma „*gratuit la balanța*” din articolul 19 alin. (4) din Legea nr. 303 din 13 decembrie 2013 privind serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare și din articolul 5 alin. (4¹) din Legea nr.272-XIV din 10 februarie 1999 cu privire la apa potabilă.

3. Prezenta hotărâre este definitivă, nu poate fi supusă nici unei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*.

Președinte

Alexandru TĂNASE

Chișinău, 1 noiembrie 2016
HCC nr.30
Dosarul nr. 76g/2016